

<https://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji-fakti-komentari/politichna-koruptsiya-sutnist-chinniki-zasobi-protidiji>

Телійчук Віталій Григорович,

доцент кафедри оперативного-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент, ORCID 0000-0002-0372-6515

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ДОКУМЕНТУВАННЯ ПРО КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКУ ОРГАНІЗОВАНУ ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

На сьогодні, однією із серйозних проблем нашого суспільства є зростання злочинності в умовах воєнного стану, що негативно впливає на внутрішню економічну та соціальну стабільність держави. Протидія злочинності в умовах воєнного стану вважається одним із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів на сучасному етапі розвитку Української держави, адже відомо, що безупинно зростаючі темпи поширення наркозалежності, формування спеціалізованих організованих злочинних угруповань, які займаються наркобізнесом, значне збільшення кількості злочинних діянь, учинених під впливом наркотичного сп'яніння чи у сфері обігу наркотичних речовин, становлять загрозу для безпеки та здоров'я всього суспільства [1]. У структурі організованої злочинності значне місце посідають корисливо-насильницькі злочини, що в найбільшому ступені завдають шкоди особі, власності, правам та інтересам людини. Це, передусім, убивства із корисливих мотивів або на замовлення, розбійні напади, вимагання, позбавлення волі або викрадення людини, бандитизм. Однак разом із зазначеними тенденціями і даними, що свідчать про недостатню ефективність протидії організованій злочинності, необхідно підкреслити, що вони повною мірою не розкривають об'єктивної картини додатково ще й у зв'язку з високим ступенем її латентності. Результати аналізу матеріалів практичної діяльності свідчать про те, що слідчі, прокурори і судді, ще недостатньо використовують результати оперативного-розшукової діяльності в кримінальному процесі доказування. Основною причиною цього є те, що питання використання матеріалів оперативного-розшукової діяльності для отримання доказів у кримінальному процесі недостатньо врегульовано в законодавстві, розроблено в теоретичній та методичній літературі, а тому закономірно, що для правозастосовної діяльності воно має певні труднощі, особливо це стосується питання використання матеріалів ОРД вербального походження у цьому напрямі кримінального процесу. Практичний досвід свідчить, що в умовах сьогодення найпоширенішим видом матеріалів ОРД вербального походження, які використовуються в інтересах кримінального судочинства, є повідомлення особи, яка перебуває в конфіденційних відносинах

з підрозділами, що здійснюють ОРД. Вважається, що у більшості випадків інформація щодо обставин вчинення злочину, якою володіють оперативні джерела, може кардинально вплинути як на процес досудового слідства, так і судового розгляду справи. Зважаючи на це, особливої актуальності набуває питання розробки та нормативного закріплення способів і форм введення такої інформації до кримінального процесу[2]. Слід погодитися з позицією А. А. Матвієнка про те, що доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Фактичні дані, що є доказами, встановлюються: показаннями свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, висновком експерта, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій, протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, та іншими документами [3]. У науці відсутні єдині погляди на сутність ключових понять, пов'язаних із документуванням, а вчені та представники відомчої правотворчості, часто без надання відповідних дефініцій, вживають різні похідні від нього («документування», «документування злочинів», «оперативне документування», «оперативно-розшукове документування», «документування оперативними підрозділами»). Ми поєднуємо думку *А. Саковського*, що цілком логічно розглядати поняття «документування» як похідне від поняття «документ». Саме так до цього питання здебільшого підходять представники не лише юридичних наук, а й інших галузей знань [4].

Для визначення поняття забезпечування доказування оперативними підрозділами, окрім власне розуміння доказування необхідно враховувати змістовне навантаження терміну «забезпечення» та встановлені законом права та обов'язки оперативних підрозділів. У тлумачному словнику української мови «забезпечення» трактується як створення надійних умов для здійснення чого-небудь; гарантування чогось; захист, охорона кого-, чого-небудь від небезпеки. Поняття «забезпечення» має досить широке трактування і включає до свого змісту багато відтінків діяльності, пов'язаної зі створенням належних умов функціонування соціальних систем, управлінських структур, технічних приладів та інших комплексів, технологій тощо. Отже, під забезпечуванням доказування будемо розуміти створення для нього належних умов, його гарантування та охорону. Виконуючи свій обов'язок, передбачений ст.41 КПК України, оперативні підрозділи створюють належні умови для доказування через надання слідчому, прокурору протоколів негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них. Адже фактичні дані, які містять ці документи після відповідної оцінки, можуть бути визнані уповноваженими суб'єктами доказами та використані у кримінальному провадженні [5]. Деякі практики ОРД вважають, що для вдосконалення оперативно-розшукового законодавства необхідно ввести окрему статтю щодо документування дій, фактів і обставин, які мають оперативний інтерес, та використання їх в якості доказів в кримінальному судочинстві. За

своїм характером та призначенням процес оперативно-розшукового документування найближчим є до поняття доказування, особливо в частині збирання, дослідження і оцінки відомостей про факти, що представляють оперативний, а в подальшому і слідчий інтерес. Цілком очевидно, що здійснення заходів оперативно-розшукового документування, як і доказування, має на меті встановлення даних, які утворюють склад злочину, відшукуються, перевіряються і оцінюються ті ж відомості про обставини, які підлягають доказуванню [6]. Проаналізувавши зміст оперативно-розшукових справ про злочини, що вчиняються ОЗГ, можна визначити, що він складається із документів, що фіксують хід і результати оперативно-розшукових заходів, документів, отриманих від фізичних та юридичних осіб, документів і предметів, що містять сліди, які вказують на ознаки злочину, аналітичних документів, складених оперативним працівником за результатами оперативно-розшукових заходів. Тобто, це сукупність документів, що містять фактичні дані, які можуть бути використані для прийняття рішень і оперативним працівником в ОРС, і слідчим у кримінальному провадженні. Під час здійснення оперативно-розшукових заходів із виявлення та вчинення злочинів учасниками ОЗГ оперативно-службові документи можуть бути викладені не лише особою, у провадженні якої перебуває оперативна-розшукова справа, а уповноваженою на це особою іншого оперативного підрозділу, зокрема оперативно-технічного, де за результатами відповідного оперативного заходу складаються належні службові документи. Під час проведення встановленого законом порядку оперативно-розшукових заходів (гласних і негласних) від фізичних та юридичних осіб можуть бути вилучені документи і предмети, які надалі можуть використовуватися слідчим під час прийняття рішення про відкриття кримінального провадження щодо злочинів, учинених ОЗГ, ухвалення інших процесуальних рішень, проведення слідчих дій чи отримання доказів у справі [7].

Список використаних джерел:

1. Телійчук В. Г., М'яло А. О. Щодо питання удосконалення оперативно-розшукової діяльності у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. *Modern science: innovations and prospects. Proceedings of the 13th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2022. Pp. 320-327. URL: <https://sci-conf.com.ua/xiii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-18-20-09-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>*
2. Телійчук В. Г. Щодо проблеми оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам, що вчиняються організованими злочинними групами. Протидія організованій злочинності: проблеми теорії та практики: Матеріали регіонального науково-практичного семінару (м. Дніпро, 03 грудня 2021 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2021. – с.92-96. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/8991>
3. Матвієнко А. А. Здійснення оперативно-розшукового провадження при вчиненні злочину організованою злочинною групою. URL: <https://bit.ly/3Vuulbw>

4. Андрій Саковський. Оперативно-розшукове документування як пошуково-пізнавальний процес і складник оперативно-розшукової діяльності. *URL*: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/7/64.pdf>

5. Жовтан П. В., Сухорада І. О. Співвідношення документування та забезпечення доказування в діяльності оперативних підрозділів. *URL*: <https://bit.ly/3UdNQCT>

6. Халімон С. І., Пастушенко Д. В. оперативно-розшукове документування злочинної діяльності на державному кордоні: проблеми та перспективи. *URL*: <https://bit.ly/3F4bBZA>

7. Гула Л. Ф. Використання результатів оперативно-розшукової діяльності у виявленні й розслідуванні злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами. *URL*: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2015/5_2_2015/part_1/36.pdf

Ткаченко Павло Ігорович

аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, член
Асоціації правників України.

**ДЕТЕРМІНАЦІЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ:
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ТА КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ**

На етапі розвитку сучасної, правової держави нагальною потребою є викорінення негативних явищ, які дискредитують, пригнічують та призупиняють нормальну діяльність суспільно-правових відносин. Організована злочинність – це за своєю природою негативне явище із злиттям різних видів злочинів в єдину сукупну діяльність за самостійною формою існування. Діяльність організованої злочинності набула сталої суспільної небезпечності та загрози національній безпеці. Питання причин та умов організованої злочинності розглядалися у всі часи та досліджувалися такими видатними вченими юристами як Бандурка О.М., Валуйська М.Ю., Голина В.В., Даньшин І.М., Джужа О.М., Корнієнко М.В., Мельник М.І., Шостко О.Ю., та іншими. Однак організована злочинність щодня втілює в свою протиправну діяльність новітні технології та використовує сучасні методи караної діяльності, які необхідно детально дослідити з точки зору причин та умов організованої злочинності.

Досліджуючи актуальні проблеми організованої злочинності слід зазначити, що основу такої становлять здебільшого корисна мотивація поведінки окремих осіб та соціальних груп. Жага збагачення, жадібність, порушення загально визнаних принципів розподілу національного доходу спонукає учасників організованої злочинності на пошук різних неправомірних засобів для задоволення своїх підвищених зазіхань, на оволодіння непомірними багатствами. Метою переслідується як правило отримання постійної неправомірної вигоди будь-якою ціною. З огляду на загальноприйняті характеристики організованої злочинності щодо її корисної спрямованості, вона нерідко пов'язується з